

Ezker Berriaren hastapenak (2)

Marxismoa atzera* ilustrazioen tradizioen artean sarerazi behar zen. Eginkizun honekin zera gertatu da: mundu ikuskeraren edo teoria jeneralen formazioan ihardun dutenek (Marcuse-k edo Althusser-ek, adibidez) teoria «irekiak» bururatu dituztela. Ez dena jadanik* ba dakien teoriarik, jakiteari irekita zeudenak baizik. Eta hauentzat, jakitea «burgesengandik» etortzeko inposibilitaterik ez dago.

Beraz, zientzietan «burges/proletari» dualismo metafisiko haren mugamurrua* lurreratuz hasi dira. Gizarte «burgesa» nahiz «sozialista» azpian harrapatzen duen teoria osatu dute. Neomarxistatik gehienak, hala ere, gai konkreturen baten azterketan enplegatu dira, eta izpiritu irekiarekin enplegatu ere, Marxen eksklusibismo itsurik gabe. Eta gauza «burges» asko (erlijioa, artea, literatura, eta abar) ez zaizkie marxismo ofizialari bezain mardikagarri iruditu, inondik ere.

Hori dela eta, neomarxismoa berriz ere benetan kritikiko da: demokraziaren falta salatzen daki, non dagoen behatu* gabe. Ez du «han» ontzat ematen, «hemen» gaizki dagoena. Eta marxista ofizialen eritziak faltsuak iruditzen bazaizkie, burgesen uste faltsuak bezalaxe kritikatzten ditu. Eta ez du kezkarik, dotrina klasikoren batzuk berriro dudatan jartzeko eta berrikusteko.

Neomarxisten bigarren zeregina, marxismoa berriro dialektiko bihurtzea da. Izan* ere, hau gabe, ez legoke neomarxismoaz hitz egiterik: ez legoke, edozein soziologo, filosofo eta azterkari neomarxista ireki, beste edozein soziologo, filosofo edo azterkari ireki ez-marxistarengandik bereizterik.

1920. urteetan, pentsakera dialektikoa indar berezi batez birpizten da (nahiz eta eragipen* zabalik ez duen gerra hotzaren ondorenerarte iritxiko*). Besteren batzuen artean; K. Korsh, Lukács eta Horkheimer-ek eragiten zioten. Ondorengo urteetako Gerra Mundialaren bezperetan, hiru autoreok bide oso diferenteetatik ibili beharko dute, eta desarroilo guztiz diferentea eginen dute hirurok. Gero, marxismo sobietar ofiziala establitu eta estabilizatu arau,* ahantzi* samarturik geldituko dira. 1960. azken urteetan, hala ere, pizkunde harrigarri bat ezagutuko dute hirurek. Neomarxistek eta estudianteen erreboltek hiru haien asmoak eta ikuskera biziberritu baitituzte. Haien obren berrargitalpenak eta itzulpenak eurrez* ugaltu dira.

KORSCH ezkertiar radikal-demokratiko bilakatu* zen, anarkismo tankera* pixka batekin. Bere esperantzak Espainian jarrita zeduzkan, CNTean guztiz bereziki. Bai Lenin eta bai sozial demokraziaren (Kautsky-ren) kritikarik gogorrenak berak utzi dizkigu. Marx bera kritikatzten ere ez zen lotsatzen. Iraultza guztiz radikal bat nahi zuen, aginpide guztia oso osorik eta inediatuki herriaren eskutan jarriko zuen iraultza bat. Baina, munduak urte haie-tan hartzen zuen itxurarekin, azkenerako, egiazko iraultza komunistarik egin zitekeelako esperantza galdu zuen. Marxismoa hartarako inspirazio egokia izan zitekeelako esperantza ere galdu zuen (sozial demokraziaren eta komunismoaren jokia ikusirik). Eta etsiak* edo hartu zuen, apika.* Ez zitzaion iruditzen, berak bilatzen zuen mundu berrirako bidea, marxismoak ireki zezakeenik: iraultzaren amorez marxismoa abandonatu duenaren kasu bakana* da.

LUKACS, nazismoari ihesi, eta oroz* gainetik nazismoa burrukatuz, ortodoxia marxistari errenditu zitzaion, Stalinen manupean* jarriz. Baina, une berean, ortodoxia-

rekin egokitu ezinezko filosofia eraikitzen zuen: Mundu Gerraren ondorengo urteetan ongi agertu da hori, Lukács-en filosofia fruituak ematen hasi denean. Ortodoxiaren kritikorik ezagunenetakoa eta eraginkorrenetakoa dugu berau.

Hirugarrena, Max HORKHEIMER, ez zen beste biak bezain zuzenki eta sutsuki egunorokotasun politikoan —alderdi politikan— sartu. Hau ere nazismoaren aurkako burrukari arimaz eta gorputzez lotu zitzaion. Baina bere erara. Eta era hau beste biena baino distantziatuagoa zen. Ez bigunagoa, baina bai mantsoago, hotzagoa. Akademi-koagoa, beharbada. Max Horkheimer, burrukaren erdian ere, berez zèn huraxe* gelditzen zen: filosofo kritikozorrotz bat eta zientifiko bat. Gainera, ez zuen sinesten, mundu honetan «mundu zorionsurik» lor daitekeenik, eta bestean grina* berorik ere ez zuen, aldakuntzak predikatzterakoan, edo gaitzak salatzerakoan. Kritiko bat baitzen, ez profeta amorratu bat.

Neomarxistok marxismo ofizialaren kontra erreakzionatzen zutela esaten badut ere, ezin pentsa liteke, 1920. urteetan geroago bezalako marxismo ofizialik zegoenik. Tankera askotako marxismoak zeuden oraindik, geroago Stalinek marxismo bakarra (ortodoxia) finkatu arte.

Lenini buruz marxismo biziki kontrario eta kritikiko bat Rosa Luxemburg-ena zen; eta Stalinek taxutu zuen marxismotik biziki aldaratzen* zèn beste bat, A. Gramsci-rena. Hauek biok, ofizialtasunaren barruan, denboraldi batez eragipenik* gabe egon badira ere, orain berriro inportantzia irabazi dute, eta, Alderdi Komunisten barruan bertan bezala ezker berrietan ere, eragile bortitza* ari dira gertatzen.

Ofizialtasunetik kanpora utzitako «komunista ezker-tiarrek» (Estatua suntsitu* eta gizartea komuna-sisteman eratzearen aldekoek, herri demokrazia totalaren aldekoek, beraz) trotskistek, eta beste zenbait joerak ere, ezker berrien hastapenetan* ba zuten zerikusirik.

Neomarxistek, hain zuzen irekiak izateagatixek, ez dute kezkarik, «kondenaturiko» marxistak, bedeinkatuak bezain gustura irakurtzeko eta haietaz baliatzeko.

JOXE AZURMENDI

dizkigu, **deuskuz**
zaizkie, **jakez**
zaizkie, **jakoz**
zeduzkan (zeuzkan), **eukazan**

zeuden, **egozen**
zezakeen, **eikean**
zioten, **eutsoen**
zitzaion, **jakon**

DANTZATOKI GOXOA Igandez ta jai egunez: 6 tatik 10.ra
Astegunez: 7. tatik 10 ra.

SOINU KOADROFONIKOA

KAFETEGI **AMA & LUR** RESTAURANTA